

Transdisciplinaritatea sau despre viziunea postmodernă asupra cunoașterii prin educație

Dacă în timpul Renașterii, *homo universalis* era ținta spre care tindea cunoașterea, în mileniul al treilea, redefinirea termenului a adus în prim-plan un nou concept, acela de **transdisciplinaritate**. Ca efect al evoluției istorice, mentalitatea a devenit o emblemă a epocii, în toate accepțiunile termenului, de la fel propriu de a gândi al unui individ, al unei colectivități, al unei epoci la definirea unei stări de spirit, la modelarea conduitei. Prin urmare, radiografia istorică a evoluției cunoașterii pune în discuție transformările din sfera mentalităților și relevă omul în ambianța socială, economică și culturală, ca produs al unui nou tip de cunoaștere.

Cert este că abordarea transdisciplinară a lumii interioare și exterioare a macrocosmosului, a universului a fost privită ca o cerință a epocii istorice deschise în anul 1970 de cunoscutul filosof și fizician elvețian Jean Piaget. Cronologic, conceptul este destul de recent și tocmai de aceea încercările cu scopul de a defini specificul acestui tip de cunoaștere încă nu s-au finalizat, dar au influențat semnificativ diferite domenii de cercetare. În spațiul educației, segment extrem de important pentru profilarea unei personalități deschise și capabile a învăța pe tot parcursul vieții, transdisciplinaritatea s-a manifestat destul de anemic, dincolo de un eventual cadru legiferat în domeniu. Astfel, transdisciplinaritatea s-a născut din practică, dar are nevoie de o solidă argumentare teoretică, de strategii de impunere a statutului de știință universală, capabilă, la fiecare nivel de cunoaștere, să creeze deschideri de abordare a lumii dintr-o perspectivă complexă, integratoare.

În domeniul curriculumului, se pot identifica încercări de practicare a transdisciplinarității, mai ales sub aspectul aplicării la clasă, de către acei profesori care au înțeles că învățământul preuniversitar este o formă instituționalizată de construire la elevi a culturii generale. Specializarea îngustă, mai ales prin ignorarea domeniilor conexe, aprofundarea unilaterală a cunoștințelor, cu ambiția tratării exhaustive a problematicii sunt doar câteva exemple care pot degenera, mai ales în momentul istoric al începutului de mileniu, într-o viziune strict informativă, teoretică, departe de pragmatismul care impune competențe.

Cunoașterea transdisciplinară asigură formarea unei imagini complexe despre lumea interioară și exterioară, proiectând individul uman într-o existență activă, reglată nu doar de mecanisme exterioare, ci și de automodelarea personalității cu scopul racordării la

contextul sociocultural. Individul uman are astfel șansa de a trăi experiența autocunoașterii totale, care îi favorizează integrarea justă în societate, comunicarea și comuniunea cu ceilalți, deopotrivă.

Cu atât mai mult, inițiativele de genul celei de la **Colegiul Național** din Iași au configurația unor experimente al căror rezultat pozitiv poate susține noile perspective de dezvoltare a domeniului educației. Dialogul artelor, ca expresie a abordării transdisciplinare a cunoașterii realității transfigurate, a construit celor prezenți la manifestarea culturală de la Iași o imagine complexă a unor alternative ficționale la realitatea concretă. Transgresarea limitelor care separau disciplinele a impus, astfel, o nouă soluție de cunoaștere, personală, implicând elevul în procesul complex și extrem de productiv al autocunoașterii. Cred că acesta este marele câștig al activității de la Iași. Elevii își pot dezvolta orizontul personal, valorificându-și deopotrivă predispozițiile, dar și tipul dominant de inteligență.

Lucrările publicate în paginile acestei cărți validează experimentul care a avut în centru principiile transdisciplinarității. Acest mod nou de cunoaștere în cadrul instituționalizat al școlii poate reconfigura și formula aceluia *homo universalis* renescentist, în varianta mileniului al treilea, fără a prejudicia cunoașterea aprofundată a unui domeniu, ci stimulând-o, asigurându-i argumente plauzibile și satisfacție celui care o practică.

conf. univ. dr. Mina-Maria Rusu

Inspector General

Direcția Generală Învățământ Preuniversitar,

Ministerul Educației și Cercetării Științifice